

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 27.08.2025
(протокол №1)

Силабус
навчальної дисципліни
Провідні тенденції сучасної історіографії
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: Середня освіта (історія та правознавство)
Спеціальність: А4 Середня освіта (історія та громадянська освіта) (014 Середня освіта Історія та громадянська освіта)
Галузь знань: А ОСВІТА (01 Освіта/Педагогіка)
Рівень вищої освіти: другий

Викладач (і)	Константинова Вікторія Миколаївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/konstantinova-viktoriya-mykolayivna/
Контактний тел.	+380 97 394 36 73
Е-mail викладача:	vnkonst@ukr.net
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
5/22	10 годин	10	–	2 (залік)

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: расова сегрегація, гібридна війна, жіночий рух, міграція, геноцид, авторитаризм, локальні конфлікти.

Мета курсу: формування необхідних теоретичних знань та вироблення здобувачами власної точки зору на актуальні питання світової історії, навколо яких відбуваються найбільш гострі дискусії у світовій науці на сучасному етапі.

Предмет курсу: історія феміністичного руху, расової сегрегації, демократичного транзиту, геноцидів, локальних військових конфліктів.

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні	Компетентності	Результати навчання
---	-----------	----------------	---------------------

	компетентності		
1	Загальні компетенції (ЗК)	<p>ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу</p> <p>ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>К 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.</p> <p>ПРН 2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науковопопулярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.</p> <p>ПРН 3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.</p> <p>ПРН 4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.</p> <p>ПРН 5. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.</p> <p>ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.</p> <p>ПРН 7. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>ПРН 8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.</p> <p>ПРН 9. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн</p> <p>ПРН 12. Вміння аналізувати різні історичні концепції та теорії, розуміння різних підходів до вивчення історії та</p>
2	Фахові компетенції спеціальності (ФК)	<p>ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.</p> <p>ФК 02. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.</p> <p>ФК 03. Здатність презентувати та обговорювати результати</p>	<p>ПРН 12. Вміння аналізувати різні історичні концепції та теорії, розуміння різних підходів до вивчення історії та</p>

		<p>досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямків та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.</p> <p>ФК 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.</p> <p>ФК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 13. Критичне розуміння сучасного стану розвитку та засад функціонування історичної науки.</p>	<p>їхнього впливу на формування історичних знань</p> <p>ПРН 13. Вміти формулювати чіткі, логічні та переконливі аргументи на письмі, робити умотивовані узагальнюючі висновки, використовуючи історіографічний методологічний інструментарій</p> <p>ПРН 14. Володіти навичками критичного та аналітичного мислення при роботі з історичними джерелами різного типу, включаючи вміння розпізнавати різні точки зору, визначати суперечності та ангажованість джерел</p> <p>ПРН 17. Здійснювати власний професійний розвиток через самоосвіту, та підтримку колег у сфері історії, археології та педагогічної діяльності</p>
--	--	---	--

Зміст курсу:

Загальне поняття “дискусії.” Роль дискусій в процесі історичного дослідження. Інтерпретація історії як засіб маніпулятивного впливу на особистість і суспільство. Расова сегрегація. Боротьба за громадянські права чорношкірого населення в США. Системний расизм. Фемінізм. Жіночий рух. Жінки в громадському житті. Сучасний жіночий/феміністичний рух в Україні: реалії та перспективи. Основні етапи української еміграції: причини та особливості. Основні напрями співпраці зі світовим українством. Трудові мігранти як важлива складова світового українства. Залучення української діаспори до розвитку України. Сутність понять «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», «локальна війна», «регіональна війна». Теорія виникнення військових конфліктів та воєн. Основні загальні функції міжнародного конфлікту за Льюїсом Козером. Протистояння Саудівської Аравії та Ємену. Збройний конфлікт в Афганістані: причини, хід. Напруженість у відносинах між

США і Китаєм. Інтереси Російської Федерації та Туреччини в Сирії. Протистояння США та Ірану. Гібридна війна в Україні. Російсько-молдовська війна. Російсько-грузинська війна. Абхазька війна. Перша та друга Чеченські війни. Авторитаризм. Військово-бюрократичні диктатури Латинської Америки. Корпоративний авторитаризм в Європі після II Світової війни. Пострадянський авторитаризм. Геноцид у Руанді 1994 р. Геноцид у Сребрениці 1995 р. Геноцид уйгурів 2014-2022 рр. Етноциди. Соціоциди.

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Викладачі та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень: [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#), [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями та дискримінацією у Бердянському державному педагогічному університеті](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях. Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторія, методичний кабінет, читальний зал).

Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з поважних причин (лікарняний чи відрадження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевіраних та неправдивих фактів (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: У процесі дистанційного навчання для реалізації дисципліни використовується персональний комп'ютер або ноутбук із стабільним доступом до мережі Інтернет, вебкамера, гарнітура (мікрофон і навушники), а також за потреби — планшет або смартфон як додатковий пристрій для участі в заняттях і виконання завдань.

Програмне забезпечення включає платформи для організації відеоконференцій (наприклад, Zoom, Google Meet або Microsoft Teams), системи управління навчанням (Google Classroom, Moodle), текстові та презентаційні редактори (Microsoft Word, Google Docs, PowerPoint), а також сервіси для спільної роботи та обміну файлами (Google Drive, OneDrive).

Наочність дисципліни забезпечується використанням мультимедійних презентацій, інтерактивних схем і таблиць, відеолекцій, навчальних демонстрацій, цифрових підручників і статей, а також візуалізацій у форматі інфографіки. Додатково можуть застосовуватися онлайн-тести, інтерактивні завдання та симуляційні матеріали, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримують активну взаємодію зі студентами в дистанційному форматі.

Система оцінювання та вимоги: підсумкова рейтингова оцінка з курсу не може перевищувати 100 балів та розподіляється наступним чином: заходи поточного контролю – не перевищують 50 балів, залік – не перевищує 50 балів. За роботу на практичних (семінарських) заняттях здобувач може отримати не більше 30 балів. *Критеріями оцінки при усних відповідях* виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. Тобто 5 балів – за повну та добре аргументовану й проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – неповна відповідь з наведенням поодиноких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення та приклади. **Самостійна робота студентів.** Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Список рекомендованих джерел, літератури та інформаційних ресурсів:

Базова

1. Зашкільняк Л. Виклики сучасної історіографії: світовий та український контексти // Україна Модерна. – К.-Л.: Критика, 2005. - №9. – С. 7-14.
2. Кіссе А.І. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління. Політологічний аналіз: Монографія / А.І. Кіссе. – К.: Логос, 2006. – 380 с.
3. Ковальчук О., Потапук Л. Причини та передумови виникнення жіночого руху в Україні на прикладі жіночих товариств (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)//Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». – Випуск 5 (37). 2017. – С. 60 – 70.
4. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття: Історико-філософ. аспект: монографія / О.І. Гуржій, С.П. Мосов, В.Д. Макаров та ін. – К.: Т-во Знання України, 2006. – 356 с.
5. Магда Є.М. Гібридна війна: сутність та структура феномену // Міжнародні відносини. Політичні науки - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article
6. Попок А.А. Закордонне українство як об'єкт державної політики. Монографія. – К.: Альтепрес, 2007 – 227 с.
7. Потехін О. Глобалізація безпеки / О. Потехін, І. Тодоров. – Донецьк: Ноулідж, 2011. – 246 с.

8. Історія Сполучених Штатів: Нарис / Ред. кол.: Говард Синкотта (гол. ред.), Дебора М.С. Браун, Стивен Бюрант; Перекл. на укр. Ю. Лісняк та ін. – Інформаційне агентство Сполучених Штатів. – 406 с.
9. Смоляр Л. Жіночий рух України як чинник гендерної рівноваги та гендерної демократії в українському соціумі. URL: <http://party.civicua.org/women/zhruh.htm>.
10. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ столітті (причини, особливості, наслідки). Навчальний посібник. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/29-3.pdf>
11. Бессараб Т. Особливості інтеграційних процесів в Латинській Америці: політико-ідеологічний аспект. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology/article/viewFile/2386/2442>
12. Іваницька О. Інститут монархії як гарант демократичного транзиту в Іспанії // Політичне життя. № 2 (2021). URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.2.3>
13. Кава О. С. Причини виникнення придністровського конфлікту наприкінці 80-х років ХХ століття. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14125/Kava_Prychyny_vynyknennia_prydnistrovskoho_konfliktu_naprykintsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
14. Киридон А. Причини Російсько-грузинського конфлікту: регіональний вимір. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/series/vmv/vipusk8/5.pdf>
15. Рущенко, Ігор Петрович. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога [Текст] : монографія. Харків : Павленко О. Г., 2015. 266 с.
16. Снайдер, Т. Українська історія, російська політика, європейське майбутнє. Київ : Дух і Літера, 2014. 232 с.

Допоміжна

17. Четверта хвиля еміграції: регіональні особливості / Ін-т досліджень діаспори. – К.:Геопринт, 2007. – 40 с.
18. Тенденції розвитку форм боротьби в сучасних локальних війнах і збройних конфліктах: монографія / П.П. Ткачук, С.П. Мосов, О.П. Красюк та ін.; за ред. к.і.н. Г.П. Воробйова. – Львів: НАСВ, 2015. – 90 с.
19. Смоляр Л. Жіночий рух України як чинник гендерної рівноваги та гендерної демократії в українському соціумі [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://party.civicua.org/women/zhruh.htm>.
20. Петраускас О. Політика «позитивної дії» щодо афроамериканців у США: історична ретроспектива // Міжнародні зв'язки України : наукові пошуки і знахідки, 2018, Вип. 27. С. 247-272
21. Петраускас О. Афроамериканці в США на початку ХХІ ст. (до 50-річчя рівності). URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11214/Petrauskas.pdf?sequence=1>
22. Системний расизм: як закони та політики у США в ХХ столітті сприяли дискримінації чорношкірих. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/07/04/systemnyj-rasyzm-yak-zakony-ta-polityky-u-ssha-v-hh-stolitti-spryal-y-dyskryminatsiyi-chornoshkiryh/>
23. Мазука Л.І. Українська держава та світове українство: актуальні питання, потенціал та перспективи взаємодії //Стратегічні пріоритети - 2014. - № 2. - С. 180 - 184.
24. Намонюк Ч., Гумен Т. Роль діаспори у формуванні позитивного іміджу України //Міжнародні відносини. № 1-2 (47-48). – 2018. – С. 24-26.
25. Кісь, О. (2018). Фемінізм в Україні: кроки назустріч собі. Ч. 1. Академічний фемінізм. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-after-euromaidan/feminizm-v-ukraini-kroki-nazustrich-sobi-ch-1-akademichniy-feminizm-1341003.html>

26. Кісь, О. (2018). Фемінізм в Україні: кроки назустріч собі. Ч. 2. Держава і жіночі рухи. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-after-euromaidan/feminizm-v-ukraini-kroki-nazustrich-sobi-ch-2-derzhava-i-zhinochi-ruhi-1341047.html>
27. Кісь, О. (2018). Фемінізм в Україні: кроки назустріч собі. Ч. 3. Жіночий активізм. Гендер в деталях. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-aftereuromaidan/feminizm-v-ukraini-kroki-nazustrich-sobi-ch-3-zhinochiyaktivizm-1341057.html>
28. Маєрчик, М., Плахотнік, О. (2019). Між колоніальністю і націоналізмом: генеалогії феміністичного активізму в Україні. Гендер в деталях. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/gender-aftereuromaidan/mizh-kolonialnistyu-i-natsionalizmom-genealogiifeministichnogo-aktivizmu-v-ukraini-1341124.html>
29. Іщенко Н. Розплата за геноцид: як карали винних у масових вбивствах у Сребрениці. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/4/7137181/>
30. Головченко В. І. Трагедії геноциду в постбіполярному світі й проблема відповідальності за них. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3071
31. Рябчук М. Специфічна сила «слабкої держави»: інституалізація авторитаризму у пострадянській Україні URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/riabchuk_spetsyfichna.pdf
32. Шипунов Г. Авторитарний режим у Білорусі: історія становлення. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/download/643/656/>
33. Гладченко, І. А. (2021). Локальні конфлікти у Придністров'ї та на сході України: порівняльна характеристика. *Zaporizhzhia Historical Review*, 2(44), 18-21.
34. Поліщук К. Чинники конфліктногенності та передумови виникнення та ескалації конфліктів на пострадянському просторі у 90-х роках ХХ століття. // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. - 2015. - Випуск 37. Частина 3. - С. 100–107.
35. Грабо І. Історичні передумови та причини російсько-грузинської війни 2008
36. Вітенко М. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с.

Інформаційні ресурси:

37. <http://www.history.org.ua/>
38. <http://www.besthistorysites.net/>
<http://www.irbis nbuv.gov.ua/>